

STUNS 2008

Innehåll

STUNS - verksamheten 2008

STUNS roll i regionen	3
Organisation och huvudmän	3
Verksamhetsområden, projekt och aktiviteter	3

ENERGI »

Energihuset Uppsala

Ett skyltfönster för världsledande forskning och företag	5
--	---

Visionären

Kafé Energihuset	7
------------------	---

INNOVATIONER OCH AFFÄRER »

Företagsinkubatorn - Uppsala Innovation Centre

70-talet entreprenörer på tillväxt	8
------------------------------------	---

Attraktiva Uppsala I

Allt fler inflyttade företag	9
------------------------------	---

Aros Growth Capital

En brygga över "dödens dal"	10
-----------------------------	----

LIFE SCIENCE »

Uppsala BIO

Life science stärker hela regionen	11
------------------------------------	----

Attraktiva Uppsala II

"Regionen bör stå på tå"	12
--------------------------	----

Innovation Akademiska

Uppfinnande sköterskor uppmuntras	13
-----------------------------------	----

OMVÄRLDSBEVAKNING OCH INTERNATIONELLA NÄTVERK »

STUNS till Bryssel

EU i regionen - regionen i EU	14
-------------------------------	----

Två entreprenörer

Mindre företag eftertraktade i EU-program	15
---	----

EU:s ramprogram visar

Få företag från regionen deltar	16
---------------------------------	----

=====

STUNS, Uppsala Science Park, 751 83 Uppsala
Besöksadress: Dag Hammarskjölds väg 60
Tel: 018-57 23 57 Fax: 018-57 23 50
e-post: info@stuns.se www.stuns.se

Foton: Lisa Kvist Wadman
Text: Ulf Bergmark, UB Adviser, Form: Annika Lönn
©-STUNS 2009

STUNS - verksamheten 2008

STUNS roll i regionen

STUNS – Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle bildades 1985 med uppgift att stärka regionens ekonomiska tillväxt och hållbara utveckling.

STUNS skall fungera som forum för frågor av gemensamt intresse och som en mötesplats där lokala och regionala beslutsfattare kan samlas kring nya möjligheter och gemensamma mål. STUNS verksamhet ligger väl i linje med det regionala utvecklingsprogrammet Uppländsk Drivkraft.

STUNS stödjer och genomför projekt och andra insatser vilka inte naturligt passar hos någon av stiftarna och som gynnas av brett stöd. Processer och projekt som bedöms ha egen långsiktig livskraft överförs när så är möjligt till någon annan huvudman. Flera av huvudmännen medfinansierar också dessa projekt, utöver grundfinansieringen till STUNS.

Organisation och huvudmän

STUNS är organiserat för arbete i projektform och andra tidsbegränsade aktiviteter. Det sker genom egen anställd personal, genom stiftarnas organisationer, och genom underleverantörer.

Huvudmän är Länsstyrelsen i Uppsala län, Uppsala universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Uppsala kommun, Landstinget i Uppsala län, Handelskammaren i Uppsala län och Regionförbundet Uppsala län.

Verksamhetsområden, projekt och aktiviteter

Innovationer och Affärer

STUNS har ett särskilt ansvar när det gäller utveckling av en samarbetskultur mellan stiftelsens huvudmän inom regionen och samarbeten med aktörer utanför regionen, samt för den regionala innovationsmiljöns utveckling och effektivitet. Dagens sammanhållna entreprenörs- och innovationsmiljö i Uppsala är resultatet av det utvecklingsarbete som startades 2003 på initiativ av STUNS, och som sedan dess kontinuerligt bedrivs av de involverade aktörerna med STUNS som pådrivare.

Innovationsmiljön i Uppsala består av ett antal, huvudsakligen samlokaliserade, icke-vinstdrivande organisationer som genom strategisk och operativ samverkan utgör ett av de ledande entreprenörs- och innovationssystemen i Sverige, med företagsinkubatorn *Uppsala Innovation Centre (UIC)* som viktig knutpunkt.

Flera av organisationerna är nära knutna till SLU och Uppsala universitet. Den akademiska forskningen utgör en viktig källa till systemet. Entreprenörs- och innovationsmiljön i sin helhet är dock öppen för initiativ och aktörer såväl från andra samhällssektorer som från andra regioner.

Innovationssystemets finansiering

Inom verksamhetsområdet *Innovation och Affärer* arbetar STUNS bland annat för att säkra systemets långsiktiga finansiering. Det gäller i synnerhet regionens företagsinkubator UIC, som till lika delar ägs av ALMI Företagspartner Uppsala, SLU Holding, Uppsala universitets utveckling och STUNS, med stiftelsens VD som

styrelsens ordförande. STUNS verkar även för att göra kapital tillgängligt för investeringar i tillväxtföretag.

Aros Growth Capital (AGC) är ett investmentbolag med inriktning på finansiering av kunskapsbaserade bolag med hög tillväxtpotential i tidig kommersiell fas. AGC är initierat av STUNS och drivs sedan januari 2008 genom UIC som ett delprojekt inom vad som benämns Processer och relationer i Innovativa miljöer (PRIM), ett treårigt samarbetsprojekt i Östra Mellansverige med stöd av Europeiska regionala utvecklingsfonden.

I december 2008 beviljades STUNS stöd från NUTEK (numera Tillväxtverket) för projektet Demonstrationsmiljö för ökad kundkontakt och affärsutveckling, vilket är riktat till små- och medelstora företag inom miljö/energiteknik. Det ettåriga projektet är en del av *Uppsala Energy Initiative* och nära kopplat till dess huvudaktivitet *Energihuset Uppsala*.

Samverkan Universitet - Näringsliv - Samhälle

STUNS initierar aktiviteter till stöd för en förbättrad samverkan mellan universitet, näringsliv och offentliga aktörer vilket är en grundläggande förutsättning för regioners och länders utveckling och tillväxt. I anslutning till det övergripande strategiska området Innovation och Affärer bedriver STUNS verksamhet på två sakområden som bedömts ha stor strategisk betydelse för regionens långsiktiga utveckling: *Life science* och *Energi*.

Målet för STUNS insatser på dessa områden är att främja en effektiv stödstruktur genom vilken forskningsresultat och uppfinningar kan nyttiggöras inom näringslivet och därmed generera nya kvalificerade arbetstillfällen och ökad konkurrenskraft i såväl nystartade som befintliga företag.

Life Science. *Uppsala BIO* är ett tioårigt projekt med engagemang från industri, universitet och samhälle. Målet är att öka den ekonomiska tillväxten och stärka regionens attraktions- och konkurrenskraft inom life science. Uppsala BIO ingår i VINNOVA:s klusterutvecklingsprogram VinnVäxt och har egen projektorganisation och ledning. STUNS ansvarar för projektets administration och redovisning gentemot Vinnova och medfinansiärer.

Innovation Akademiska är ett nytt projekt med anknytning till Uppsala BIO. Det startades i september 2008 med syftet att främja innovationer och, särskilt kvinnors, företagande med ursprung i sjukvården.

Energi. Uppsala Energy Initiative (UEI) har som mål att med utgångspunkt från universiteten i Uppsala, samt offentliga och industriella aktörer, etablera Uppsalaregionen som ett ledande internationellt centrum för utbildning, forskning, utveckling och företagande inom framtidens energiteknik och energisystem.

Energihuset Uppsala är huvudaktivitet inom UEI. Energihuset skall utnyttjas för konferenser, seminarier, utbildning och diverse publika arrangemang med anknytning till energi och klimat, samt för forskning, utveckling, demonstration och långtidstester av tekniska lösningar inom energiområdet, främst energi-effektivering vid ny- och ombyggnation. Energihuset har stöd av Energimyndigheten (STEM).

Omvärldsbevakning och Internationella nätverk

STUNS skall i ett globalt sammanhang belysa regionens utvecklingsmöjligheter och vara pådrivande för att utveckla för regionen relevanta nätverk. STUNS genomför därför utredningar, anordnar studieresor, deltar i seminarier och bevakar media, näringsliv, offentlig sektor och utbildningsväsende.

Under 2008 har tyngdpunkten inom detta område legat på Uppsalaregionens förhållande till EU och regionens aktiviteter i Bryssel. Som en förberedelse till styrelsens studieresa till Bryssel den 4 mars 2009 genomfördes med början 2008 en utredning kring dessa frågor, vilken redovisades i februari 2009.

I det följande ges ett exempel på STUNS aktiviteter 2008 på områdena Energi, Innovation och Affärer, Life Science och Omvärldsbevakning och Internationella nätverk.

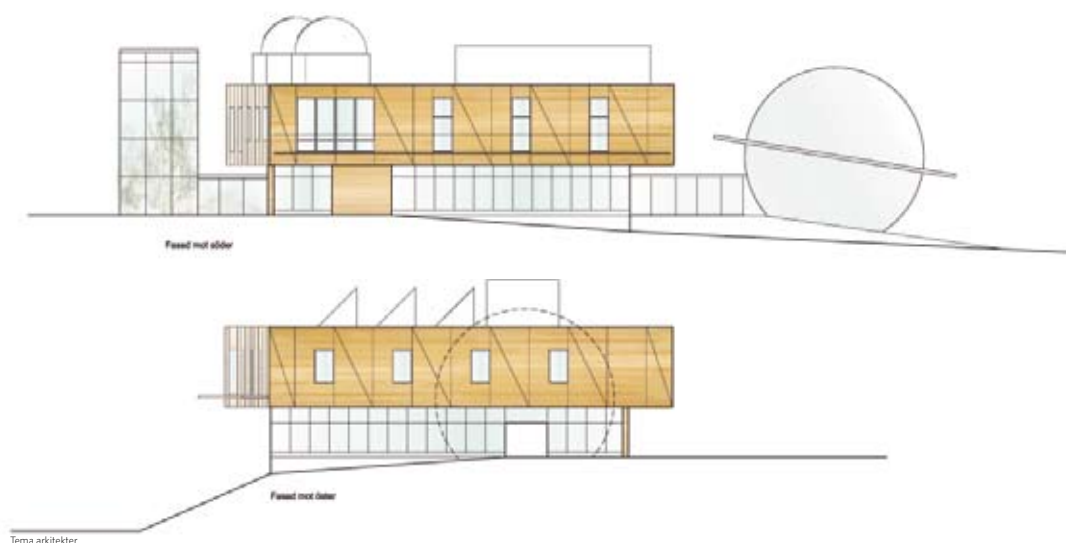
Energihuset Uppsala

Ett skyltfönster för världsledande forskning och företag

Ett tydligt landmärke och ett skyltfönster för världsledande energiforskning i Uppsala. Så är det blivande Energihuset Uppsala tänkt. Det är en resurs för regionens ambitioner inom energi och klimat redan från 2009, även om byggnaden står klar först 2011.

Den som kommer med bil över Fyrisån vidare uppför Bärbyleden missar inte Energihuset Uppsala när byggnaden väl står på plats intill Ångströmlaboratoriet. Vad som ses är en modernt designad tvåvåningsbyggnad i trä med de bäge planen något vridna mot varandra. Den undre, en utställningsdel, är glasad. Den övre, med kontor och samlingsrum, är mer sluten.

På norra sidan av den ca 1 000 kvadratmeter stora byggnaden byggs entrén i form av en hög vinterträdgård fyllt med träd och växter. Strax utanför byggnaden planeras ett 30 meter högt vertikalaxlat vindkraftverk. Möjligen kommer där också att finnas ett annex i form av planeten Saturnus, som innehåller ett planetarium med sittplatser för cirka 50 personer.

Uppsala Energy Initiative - NUTEK-pengar till företagsutveckling

”Demonstrationsmiljö för ökad kundkontakt och affärsutveckling” är ettårigt projektet knutet till **Uppsala Energy Initiative** och huvudaktiviteten **Energihuset Uppsala**. Målgrupp är små och medelstora företag, SME, inom miljö/energiteknik och syftet är att skapa en demonstrationsmiljö där företag och kunder kan mötas. Avsikten är att:

- utveckla de små forskningsnära miljö/energiteknikföretagens affärsmodeller;
- undersöka vad som krävs för att etablera ett SME med miljö/energiteknisk inriktning på en internationell marknad; samt
- öka kunskaperna i det offentliga systemet om vad som krävs för att med ett miljö/energidrivet fokus attrahera utländska företag och investerare.

Projektet genomförs under 2009 med tio deltagande företag. Det finansieras till hälften av NUTEK (numera Tillväxtverket) med 500 000 miljoner kronor som beviljades i december 2008.

Det som först möter besökaren både utanför och inne i Energihuset är installationer av ny miljövänlig energiteknik från SLU och Uppsala Universitet. Vindkraftverket blir det visuellt mest framträdande exemplet. Men även vågkraft, smarta fönster, solfångare, bioenergi och mycket mera skall demonstreras. Huset är i sig en mycket energisnål konstruktion, självförsörjande på värme och kylning.

En samlingspunkt för regionen

Huset är tänkt som en samlingspunkt för regionens satsning på energi och klimat, vad gäller såväl forskning som praktiskt arbete. En central funktion är att vara en brygga mellan forskning och utveckling och kommersialisering av energiteknik, genom att erbjuda plats för demonstrationer/långtidstester.

Viktiga delar av Energihusets verksamhet är därmed att betrakta som en förlängning av FoU inom energiområdet där nya tekniska lösningar för första gången prövas över en längre tid i sitt tänkta kommersiella/praktiska sammanhang. Energihuset skall inom detta område ses som en nationell arena för att främja hållbar energiteknik och som en naturlig mötesplats för nationella och internationella samarbeten.

”Energismarta lösningar för vardagslivet har sin givna plats. Både Uppsalabor och gäster utifrån skall inspireras av idéer kring klimatsmart byggande och gröna lösningar”, säger Helene Lundqvist, professor vid SLU och medlem av den projektgrupp som under 2008 arbetet med Energihusets planering.

En viktig gymnasieutbildning

Samtidigt blir huset en viktig länk i regionens anpassning till regeringens energi- och klimatmål för perioden 2013–2020. Sverige skall bland annat minska utsläppen av koldioxid med 30 procent vilket kommer att kräva en mängd åtgärder inom de flesta samhällssektorer. Bland annat planerar Uppsala kommun att starta en gymnasieutbildning kring fastighetsförvaltning.

”För att leva upp till regeringens mål krävs en ny typ av fastighetsförvaltare med djup förståelse för energifrågorna. Det är en mycket viktig yrkesgrupp och genom att lägga utbildningen till en så spännande plats som Energihuset hoppas vi kunna attrahera många elever. Ett stort problem idag är nämligen att så få ungdomar söker sig till tekniska utbildningar”, säger Carl-Johan Engström, Uppsala kommuns planeringsdirektör och en av de drivande bakom Energihuset Uppsala. ■

Fakta om Energihuset Uppsala

Energihuset Uppsala (EHU) är huvudaktivitet i utvecklingsprojektet **Uppsala Energy Initiative (UEI)**, som i december 2004 initierades av STUNS. Beslutet grundades på en utredning som färdigställdes i november samma år.

Utredningen pekade ut en rad faktorer som driver utvecklingen mot allt mer av hållbar energiteknik och energisystem. Exempelvis starkt ökad global energikonsumtion, beroendet av fossila bränslen, stigande olje-, kol- och naturgaspriser, klimatfrågans ökande betydelse för investeringsbesluten och starkt stigande efterfrågan på hållbara energilösningar som inte är långsiktigt beroende av subventioner.

UEI syftar till att etablera ett ledande internationellt centrum i Uppsalaregionen för utbildning, forskning, utveckling och företagande inom framtidens energiteknik och energisystem och därigenom främja regional tillväxt på dessa områden.

Energihuset skall utnyttjas för konferenser, seminarier, utbildning och diverse publika arrangemang med anknytning till energi och klimat, samt för forskning, utveckling, demonstration och långtidstester inom följande områden.

- Utvinning av elektricitet och värme från förnybara energikällor.
- Energhushållning och lagring av energi.
- Styr- och reglerteknisk optimering av dessa tekniker och system enskilt och i samverkan.
- Beteendevetenskaplig forskning om interaktionen människa-teknik och design av gränssnitt med mera.

Många lösningar levereras av regionens nya växande företag inom energi och klimat – som vindkraftverket från **Vertical Wind** med rötterna i professor Mats Leijons och docent Hans Bernhoffs forskning vid Ångströmlaboratoriet och de så kallade smarta fönstren från **ChromoGenics** en avknoppning från professor Claes-Göran Granqvists forskning kring elektrokroma material.

Energihuset ägs och förvaltas av Akademiska Hus Uppsala. Byggnaden hyrs av på tio år av Energihuset Uppsala AB, ett helägt dotterbolag till STUNS.

Inledningsvis är STUNS VD ordförande i Energihuset Uppsala AB:s styrelse. Övriga styrelseledamöter är representanter för SLU, Uppsala universitet, Regionförbundet Uppsala län, Uppsala kommun och SH Bygg i Uppsala vars VD representerar näringslivet. Styrelsen kan komma att utökas med ytterligare en näringslivsrepresentant.

Hyresgäster i Energihuset blir bland annat Uppsala Universitet, SLU, Uppsala kommuns energirådgivning, Energikontor i Mälardalen och Biogas Öst. En projektledare tillsattes på halvtid 1 juli 2008 och samarbetet med byggherren Akademiska Hus framskrider enligt plan. Projektledaren har avlönats med medel från Energimyndigheten (STEM) som bidrar med 4,5 miljoner kronor i projektstöd.

Visionären

Kafé Energihuset

När väl Uppsala Energihus finns på plats skall det också fungera som ett slags kulturcentrum. En stimulerande och utmanande mötesplats för stora och små. Ett ställe för diskussioner, föredrag, nya spännande lösningar för en hållbar värld, smarta prylar och konstutställningar med mera på temat energi.

Besökarna skall inte bara vara passiva åhörare. De skall själva kunna delta, känna på, testa, leka.

Den visionen har Carla Puglia, docent i ytfysik vid Ångströmlaboratoriet och starkt engagerad i Uppsala universitets handlingsplan för samverkan med det omgivande samhället. Hon blir ansvarig för de utåtriktade aktiviteterna i Energihuset redan från våren 2009.

Även förskolebarn välkomna

Den sortens arbete är något som hon sedan tidigare ägnat sig åt inom Ångströmlaboratoriet. Förskollärare har fått utföra spännande experiment som de själva sedan kan upprepa i sina barngrupper. Barn i sjätte klass har fått träffa forskare vid Ångströmlaboratoriet. Studenter i kemi och kemiteknik har engagerats som mentorer för grundskollärare i årskurs 1-6.

Kontakten med grundskolan och gymnasiet är en av hennes käpphästar. Där grundläggs intresset – eller ointresset – för naturvetenskap.

”Under min utbildning vid Uppsala Universitet har jag mött fantastiska lärare med ett brinnande intresse för sin omvärld, som Svante Svensson, professor i fysik. De har lärt mig att forskningen inte kan leva i ett elfenbenstorn, då dör den i brist på syre”, säger Carla Puglia.

CARLA PUGLIA

Vetenskapskafé Energihuset. Det är en av hennes konkreta ideér. Ungefär som soppteater, att samlas för både andlig och lekamlig spis. I vetenskapskaféet kan det handla om föredrag, någon gång en konsert eller något annat.

Viktigt få klämma och testa

Modeller är en annan av hennes käpphästar. Det är först när man får klämma och testa, ta in med alla sinnen som människan på allvar förstår och påverkas. Det kan handla om vågkraftverk, om solkraft eller hur man anlägger ett grästak. ■

Huset fyller viktig uppgift – demonstration nyckel till framgång

Idag råder mycket stor brist på finansiella medel för utveckling och demonstration. Den tidigare så framgångsrika modellen med stat och industri i nära samarbete för att utveckla och bygga tekniska system (i Sverige exempelvis Vattenfall-ASEA och Televerket-LM Ericsson) kan inte längre tillämpas.

De innovativa små och medelstora företagen har det extra svårt då kraven från kunderna är stora på fungerande demonstrationsanläggningar och investeringskostnaderna för dessa, liksom för produktionsanläggningar, ofta är oöverkomligt stora. För SME är därför behovet av demonstrationsanläggningar och annat stöd extra stort.

I Sverige finns flera från miljö- och klimatsynpunkt idealiska tekniker för energiomvandling och energieffektivisering som initialt visat god kommersiell potential. I några fall har avknoppningar skett och bolag bildats för att kommersialisera tekniken. Flera av dessa lovande företag finns i Uppsala.

Hos många av dessa projekt och bolag finns ett stort behov av att bygga demonstrationsanläggningar. Det gäller i synnerhet tekniker och system för energiomvandling som många gånger kräver kostsamma installationer. Även förhållandevis enklare teknik för energieffektivisering kräver fullskaledemonstrationer och verifiering på systemnivå över tid. Energihuset Uppsala har ambitionen att fylla viktiga delar av dessa behov och genom kopplingar till kommande energisatsningar och demonstrationsprojekt i regionen, nära samarbeten med aktörerna i den regionala innovations- och forskningsmiljön och en stark samlat regionalt stöd bli en nationell och på sikt internationell nod för innovativa systemlösningar på energi- och miljöområdet.

Företagsinkubatorn

- Uppsala Innovation Centre

70-talet entreprenörer på tillväxt

Våren 2009 står 70-talet affärsidéer och företag på tillväxt hos regionens företagsinkubator. Sedan 2004 har över 50 företag passerat inkubatorn. De flesta av dessa klarar sig bra och några spås en lysande framtid. Det är ett starkt facit när Uppsala Innovation Centre i vår firar femårsjubileum.

I Uppsala finns en rad organ som hjälper entreprenörer, forskare och anställda i näringsliv och offentlig sektor att testa idéer och starta nya företag. Som ett led i att få flera av dessa att arbeta tillsammans med entreprenörernas bästa för ögonen omstartades Uppsala Innovation Centre, UIC, för fem år sedan. Det skedde på initiativ av STUNS.

Idag kan den som bär på en idé vända sig antingen till UIC eller någon av de övriga i innovationsmiljön, som Uppsala universitetet och SLU och deras holding-

bolag, Uppsala BIO, Almi Företagspartner, Innovationsbron med flera.

Hon eller han slussas genom nätverket och kan få hjälp från flera håll. Många entreprenörer hamnar förr eller senare i ett eller flera av UIC:s program.

Hittills har det genererat drygt 50 flygfärdiga företag varav nästan alla överlevt. Somliga har dessutom slagit igenom på den internationella marknaden som *Ångström Aerospace Corporation*, *ScandiDos*, *ChromoGenics* och *Olink*.

Inkubatorn och det regionala innovationsklimatet har successivt byggt upp ett rykte som spritt sig utanför regionens gränser. Det har till och med lett till att företag flyttat till Uppsala för att få en bättre start.

Lönsam investering för samhället

Verksamheten är mycket lönsam ur ett samhällsperspektiv. 2008 satsade offentliga organ sammanlagt 7,3 miljoner kronor i finansiering av UIC. Samhället fick tillbaka hela 6,2 gånger så mycket från företagen i inkubatorn, alltså 45,4 miljoner kronor, en ökning från föregående år när återbäringen till det offentliga uppgick till 41 miljoner kronor. Återbetalningen sker i form av skatter och avgifter. Över en konjunkturcykel väntas återbetalningsgraden vara lägre.

Med detta mått mätt är Uppsalas inkubator en av de mest framgångsrika i landet enligt Innovationsbrons inkubatorprogram IBIP. Ändå är UIC en av inkubatorerna inom programmet med lägst offentlig finansiering.

”Det goda resultatet är ett kvitto på att aktörerna i Uppsalaregionen kan samarbeta mot ett gemensamt mål, att stödja entreprenörer och hjälpa fram nya företag. På den grunden skall vi fortsätta växa”, säger Per Bengtsson, VD på UIC.

Inkubatorn satsar inga egna pengar i tillväxtbolagen. Det gör andra aktörer i nätverket tillsammans med riskkapitalister, privatpersoner och större företag. Att UIC inte tar egna ägarandelar är en viktig förklaring till det goda samarbetet kring inkubatorn. När UIC hjälper

PER BENGTSSON

UIC i korthet

Verksamheten drivs i flera faser. **Start** benämns den första där det mest handlar om att pröva idéer och få hjälp med att starta företag. **Business Lab** kommer därefter. Då grundas företagen, affärsplanerna skärps, stort fokus läggs på marknadsundersökningar och entreprenörerna får lära sig presentera sina företag för investerare. Därefter kommer en genomförandefas som benämns **Accelerator**. Här får affärscoacherna hjälpa företagen att vässa sina strategier och bygga organisationer. Företag som kommit en bit på vägen erbjuds två program, **Alumni** och **Growth**.

Under 2008 granskades 177 projekt varav drygt 20 slussades genom Start. Antalet företag uppgick till 45, varav 25 i Business Lab och 20 i Accelerator.

Företagen omsatte 103 miljoner kronor med 186 anställda. 2007 år omsatte samma antal företag 90 miljoner kronor med 165 anställda.

Under året investerades 106 miljoner kronor i ägarkapital inklusive aktieägartillskott, varav 89 var privat och 17 offentligt kapital.

UIC ägs till 25 procent av STUNS. Övriga ägare är till lika delar Uppsala Universitet, SLU och Almi Företagspartner Uppsala AB.

23 partners till UIC täcker bank och finans, redovisning, försäkringar, marknadsföring, IT-tjänster, lokaler, marknadsföring med mera.

www.uicresurs.se samlar alla de resurser som står till inkubatorns förfogande i form av maskiner, laboratorier, renrum, konsulter, andra experter med mera. Idén är att resurserna finns tillgängliga inom 24 timmar.

”sina” företagare att söka kapital kan potentiella investerare alltid lita på att inkubatorn inte talar i egen sak.

Knutna till verksamheten är 50-talet affärscoacher och 20 specialister. Varje företag får en affärscoach som hjälper till ett bestämt antal timmar i veckan. Eftersom de är så många är det möjligt att välja en eller flera erfarna personer med rätt kompetens för varje enskilt projekt. När (om) företagen går bra skall kostnaden för dessa coacher så småningom återbetalas.

Akademiska Hus, Wasakronan och STUNS kan

hjälpa till med lokaler under en övergångstid och står då också för hyresrisken. UIC har viss tillgång till lokaler för sina företag men har som måtto att företagen skall sitta där de bäst gör affärer.

Företag inom Life Science kan få hjälp med att låna laboratorier och dyra maskiner. UIC har nämligen avtal med regionens företag och institutioner som hyr ut sina resurser när det finns ledig kapacitet. Det gör att inkubatorföretagen får tillgång till toppmoderna labb och apparater till ett gynnsamt pris. ■

Attraktiva Uppsala I

Allt fler inflyttade företag

Ett ökande antal företag i Uppsalas innovationsmiljö har sitt ursprung i andra regioner. Våren 2009 uppgår dessa till sju med sammanlagt 30-talet anställda. En av dessa är bioteknikföretaget ModPro.

Lars Baltzer är professor i organisk kemi vid Uppsala universitet och kom 2004 från Linköpings universitet. Hans forskning bedrivs i gränslandet mellan kemi, fysik och biologi och kretsar kring kemiskt framställda molekyler för att binda och känna igen proteiner i blod och serum.

Processen är en grundbult i alla diagnostik och läkemedelsutveckling. Hittills har antikroppar använts för att känna igen och göra proteiner mätbara. Lars Baltzers metod innebär något helt nytt. De kemiskt framställda molekylerna är mindre känsliga för yttre påverkan som kyla och värme och binder starkare och med högre precision till rätt protein än de traditionella antikropparna.

UIC och Uppsala BIO har gett legitimitet

Med sig i flytten till Uppsala hade Lars Baltzer företaget ModPro där forskningen nu kommersialiseras. Företaget har idag fyra disputerade heltidsanställda och har utvecklats i såväl Uppsala BIO-X som i UIC Business Accelerator.

”Uppsala BIO-X har varit oerhört betydelsefullt för den tekniska utvecklingen av vår modell för proteinbinding, och gjort det möjligt för oss att på ett

21 inkubatorer

Företagsinkubatorer är ursprungligen en idé från USA. Den första anses vara Stanford Research Park i Palo Alto, Kalifornien, som startades 1951 med syfte att stödja anställda vid universiteten som ville kommersialisera sina idéer. Idag finns där 23 000 anställda som arbetar för ca 140 företag.

I Sverige etablerades de första teknikparkerna på 1980-talet. Det handlade mest om att hyra ut lokaler. Inkubatorer som också bistår i affärsutvecklingen och att skaffa kapital började etableras på 1990-talet. Under 2000-talet har verksamheten tagit fart. Bara inom ramen för Innovationsbron finns 21 inkubatorer. Totalt finns närmare 50-talet i Sverige varav några få privatägda.

LARS BALTZER

trovärdigt sätt närma oss flera potentiella kunder. Genom UIC Business Accelerator och inte minst systemet med affärscoacher har vi kunnat utveckla den affärsmässiga sidan. Deltagandet i Acceleratorprogrammet har givit oss en hög legitimitet inom innovationssystemet och underlättat mycket i våra kontakter med finansörer och andra partners. Mig veterligt finns ingen motsvarighet till detta i Sverige”, säger Lars Baltzer.

Övriga företag som kommer från andra regioner är Antisnore från Stockholm, utvecklare av medicinsk teknik, Linear från Västervik som tagit fram en helt ny typ av anatomiska sadlar för ridhästar, bioteknikföretaget Denator från Göteborg som lagt forskningsenheten i Uppsala, Biochromix, bioteknikföretag från Linköping, materialföretaget NanoLogica från Stockholm och NanoSpace, likaledes från Stockholm och som utvecklar miniatyrkomponenter åt rymdindustrin. ■

Aros Growth Capital

En brygga över "dödens dal"

Idag finns en mängd inkubatorer och offentliga organ som hjälper entreprenörer att testa idéer och starta företag. Men när utvecklingsföretag passerar de första stadierna och vill gå vidare, blir det ofta väsentligt svårare att ordna finansiering. Därför bildas Aros Growth Capital, AGC, ett investmentbolag med nära anknytning till UIC och andra inkubatorer i Östra Mellansverige.

"Dödens dal" kallas gapet mellan såddkapital och de större investeringar som så kallade VC-bolag, storföretag eller exempelvis Energimyndigheten kan stå för.

Någon karta över denna "dal" finns inte, beskrivningen av dess storlek och utseende varierar. I Sverige talas ofta om investeringar i intervallet 5–20 miljoner kronor. I USA beskrivs "The Valley of Death" i betydligt större belopp. Det varierar också från sektor till sektor. I kristider vidgas gapet, i goda tider när riskbenägenheten ökar minskar det.

Avsikten är att Aros Growth Capital skall medverka till att överbrygga gapet och, som en långsiktig finansiell aktör med industriellt fokus, ta tillvara de unika affärsmöjligheter som erbjuds genom finansiering av kunskapsbaserade tillväxtbolag i tidig kommersiell fas. Verksamheten grundas på samarbeten och samar-

betsavtal med de ledande företagsinkubatorerna i Östra Mellansverige, exempelvis UIC i Uppsala och Create Business Incubator i Västerås/Eskilstuna.

AGC skall alltså arbeta på marknadsmässiga villkor och bistå kunskapsbaserade företag som redan fått hjälp att testa idéer, vässa affärsplanen och bygga ett första starkt ledningsteam. Det handlar om företag som är i behov av större belopp för att exempelvis utveckla produkter eller börja bygga produktionssystem.

Inga egna investment managers

Initiativet till AGC kommer från STUNS och företagsinkubatorn Uppsala Innovation Centre, UIC. Investeringar inom bland annat banker, försäkringsbolag och riskkapital, samt privatpersoner har anmält intresse att skjuta till pengar. Därutöver kommer AGC under bolagets uppbyggnadsfas att söka offentliga medel, både nationellt och på EU-nivå. En bärande tanke är att AGC inte skall anställa egna så kallade investment managers, alltså personer som hjälper företagen. På samma sätt som inom inkubatorn UIC utnyttjas externa experter. Fördelarna är många, inte minst att det gör det lättare att hitta precis rätt kompetens för varje enskilt företag.

En annan hörnsten är att AGC skall erbjuda entreprenörerna starka incitament för att stanna kvar i bolagen. Innovatörernas och entreprenörernas aktiva medverkan i företagets uppbyggnadsskede är många gånger en avgörande framgångsfaktor. ■

Så finansieras AGC

AGC:s grundare och övriga intressenter avser att skjuta till ett investeringskapital om inledningsvis 50 miljoner kronor. Därefter skall AGC genom en dokumenterat framgångsrik förvaltning i närtid öka investeringsutrymmet till minst 100 miljoner. På sikt kan AGC introduceras på Nasdaq OMX eller någon etablerad börs med målet att uppnå ett investeringskapital om minst 1 miljard kronor.

PRIM-projektet - åtta inkubatorer samverkar

Från januari 2008 ingår Uppsalaregionen i ett stort regionalt samverkansprojekt, PRIM, tillsammans med fem län och åtta företagsinkubatorer i Mälardalen och Östergötland (benämns Östra Mellansverige). Stärkta innovationssystem och ett stort antal nya tillväxtbolag är målsättningen i det treåriga projektet. Totalt tillförs PRIM 60 miljoner kronor i vilket företagsinkubatorn Uppsala Innovation Centre (UIC) har en central roll. För Uppsalaregionens del handlar det om en samfinansiering på 7 miljoner kronor under åren 2008–2010. En tredjedel kommer från EU genom så kallade ERUF-medel (Europeiska regionala utvecklingsfonden). För en tredjedel står Regionförbundet i Uppsala Län och för resterande tredjedel svarar UIC och STUNS.

Hittills har AGC drivits som en del av PRIM-projektet och helt finansierats med offentliga medel. Avsikten är att söka ytterligare sådan finansiering för bolagets uppbyggnad och etablering, via EU och nationella organisationer som VINNOVA och Tillväxtverket, då det kan göras trolig att samhällsnyttan av en kommersiell aktör med AGC:s inriktning och målsättning är mycket stor.

Uppsala BIO

Life science stärker hela regionen

Life Science är Uppsalas viktigaste näringsgren. Uppsala BIO arbetar för en fortsatt långsiktig tillväxt. Nu går detta samarbetsprojekt in i en ny fas med en ny VD, Erik Forsberg. Hans mål är inte bara en starkare sektor, utan främst en starkare region.

För sex år sedan grundades Uppsala BIO. Sedan dess har ett betydande nätverk byggts upp mellan life science-företagen, universiteten, regionens offentliga organ samt aktörer på nationell och internationell nivå. Uppsala BIO fungerar som spindeln i detta nätverk, men kan också beskrivas som en viktig mötesplats för forskare och företagare.

Forskare får testa sina idéer

I november 2008 hölls den årliga konferensen BIO-Ångström i Uppsala. Över 200 personer från akademi, industri och sjukhus deltog. Företag på jakt efter intressanta projekt och partners dominerade konferensen tillsammans med forskare från både Sverige och utlandet. Månaden innan hölls årets stora life science-seminarium tillsammans med bland annat Akademiska sjukhuset, en mycket viktig aktör i en livskraftig life science-sektor.

Erik Forsberg, VD vid Uppsala BIO

Han har en bakgrund i både universitetsforskning och industri och doktorerade 1993 vid Institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi i Uppsala kring cellreceptorer, ett ämnesområde som idag är en av hörnstenarna inom medicinsk grundforskning. Därefter har han arbetat med forskning vid Max Planck-institutet i München och senare vid Uppsala Universitet samt innehaft ett antal befattningar vid Gyros, Amersham Biosciences och GE Healthcare.

Uppsala BIO i korthet

Kansliet på tre-fyra personer är anställda av STUNS. I övrigt är Uppsala BIO en egen organisation med stor frihet att i samråd med en styrgrupp från industri, universitet, sjukvård och samhälle utforma verksamheten. 31 medlemmar från dessa sektorer står för bakom Uppsala BIO.

På hemsidan www.uppsala.bio.se finns en databas över alla life science-företag i regionen.

Mindre synligt men mycket betydelsefulla är de program som drivs inom Uppsala BIO. En stor del av budgeten går till behovsmotiverad forskning i mycket tidiga skeden. Programmet benämns Uppsala BIO-X där X:et står för tvärvetenskap. Men också för det okända, innovationen, framtidens lösningar som skall ligga till grund för nya högteknologiska företag inom life science.

I korthet går det ut på att hjälpa utvalda forskare att testa sina idéer på ett mycket tidigt stadium. Om forskarna får grönt ljus av Uppsala BIO:s vetenskapliga råd kan de efter något år gå vidare till exempelvis inkubatorn, Uppsala Innovation Centre.

ERIK FORSBERG

I november utsågs det sjunde BIO-X-projektet sedan starten. Hela 36 ansökningar bedömdes av det vetenskapliga rådet med två representanter från akademien och två från industrin. Anslaget på tre miljoner kronor över två år gick till Gunnar Pejler, professor vid institutionen

för anatomi, fysiologi och biokemi på SLU och Thomas Lind, forskare vid institutionen för medicinska vetenskaper vid Uppsala universitet.

En tänkbar modell för EU

Av tidigare sju projekt har tre lämnat BIO-X och två av dessa är idag framgångsrika om ännu i ett relativt tidigt skede. Dessa är *Olink Bioscience* (se även sid. 8 och 15) och *ModPro* (se även sid. 9). Bägge har också fått affärsstöd genom inkubatorn UIC:s Acceleratorprogram.

”Vi vill bygga ut BIO-X för att kunna hjälpa fler entreprenörer och företag”, säger Erik Forsberg, ny verksamhetschef för Uppsala BIO sedan augusti i fjol.

Dessutom vill han under de närmaste åren utveckla BIO-X till en modell som kan användas både nationellt och inom EU för att stödja forskare med idéer på så tidigt stadium att de inte bör hanteras i en traditionell inkubator.

”Vår avsikt är att visa att BIO-X är ett mycket kostnadseffektivt sätt att hjälpa forskare att utvärdera och utveckla idéer”, säger Erik Forsberg.

Ett helt paket med rådgivning är nyckeln till framgång.

Det vetenskapliga rådet har en central plats. Fyra coacher med erfarenhet av produktutveckling inom industrin är också mycket viktiga för att stödja forskarna. Likaså det medlemsnätverk av 31 företag, sjukhus, akademi och innovationsstödjare som ställer resurser till förfogande.

Andra nya projekt under utvärdering är dels att stärka kompetensen kring EU:s forskningsprogram med fokus på sjätte ramprogrammet, FP7, så att även Uppsala BIO kan ge forskarna hjälp att söka pengar, dels att tillsammans med huvudmännen arbeta fram ett program för att stärka regionen som etableringsort för utländska företag inom life science. Det projektet presenteras här intill.

Vid Rosendalsgymnasiet i Uppsala arbetar en doktor i kemi som lärare. Denna tjänst har inrättats med stöd från Uppsala BIO. Avsikten är att bidra till att trygga försörjningen av framtida kvalificerade medarbetare i life science-branschen. Erik Forsberg vill att fler liknande lärartjänster med fokus på life science inrättas på skolor runt om i regionen. Även detta projekt utvärderas under 2009.

Uppsala BIO är ett tioårsprogram. En viktig bidragsgivare är Vinnova som beviljar bidrag i tre-årsperioder. Nuvarande bidrag går ut 2010 och under innevarande år arbetar VD och styrgrupp med att säkra motfinansieringen för nästa period. ■

Attraktiva Uppsala II

"Regionen bör stå på tå"

Idag är Uppsalas starkaste industrigren life science. Men hur ser det ut i morgon, kommer många av företagen att vara uppköpta och flyttade utomlands eller växer branschen sig ännu starkare? Det är en central fråga för Uppsala BIO och som berör hela regionen.

Motorn och alltings början stavas *Pharmacia*. Företaget levde mycket nära forskningen vid Uppsala Universitet och Akademiska sjukhuset. Pharmacia kallades med viss rätt för "Uppsalas tredje universitet". Företaget tog en betydande del av de ekonomiska riskerna i tidiga skeden av många forskningsprojekt. Därigenom skapades nätverk och en mycket bred kompetens som sträckte sig långt utanför företagets grindar.

Pharmacia alltings början

En kedjereaktion inleddes 1990 när Pharmacia fusionerades med Kabi Vitrum. Fusionerna fortsatte med Upjohn 1995 och Monsanto 2000. Tre år senare förvärvades Pharmacia av *Pfizer* med huvudkontor i USA. Dessa affärer blev en katalysator för andra etableringar och att en lång rad groddföretag såg dagens ljus. Processen med etableringar och förvärv fortgår ännu, om än med delvis andra och många fler aktörer.

I Uppsala arbetar över 16 000 personer inom life science, varav drygt en fjärdedel vid cirka 200 företag. De övriga vid två universitet, ett universitetssjukhus och nationella myndigheter som Läkemedelsverket, Livsmedelsverket och Statens Veterinärmedicinska Anstalt.

Stora bland företagen är amerikanska *GE Healthcare* som i Uppsala utvecklar biotekniska verktyg för forskning och läkemedel. Fyra andra betydande företag är; tyskägda *Fresenius Kabi*, marknadsledande i Europa

	2003	2007	Förändring 03-07
Antal företag	143	191	34 %
Antal anställda	4 071	4 493	10 %
Omsättning (miljarder kr)	9,6	13,4	40 %

Källa: CIND, Indikatorer för Uppsala BIO 2008:1

inom klinisk nutrition, *Phadia*, världsledande på allergitester, riskkapitalägt med moderbolag i Uppsala, svenskägda *Q-Med* och USA-ägda *Quintiles*, expert på läkemedelsprövningar.

Under det senaste året har fyra betydande förvärv skett i Uppsala som återigen väckt frågor om life science-sektorns framtid i regionen. Så sent som i mars i år köpte Abbott *Advanced Medical Optics*. Företaget som utvecklar medicinsk utrustning för ögonvård bytte namn till Abbott Medical Optics. Senhösten 2008 köpte S:t Jude Medical *Radi Medical*, utvecklare av teknik för interventionell kardiologi och radiologi. Dessutom köpte Qiagen halva *Biotope*, närmare bestämt division Biosystems. I fjol somras köptes *Amic*, med revolutionerande teknik för patientnära diagnostiska test, av Johnson & Johnson Nordic. Förutom holländska Qiagen har de övriga tre nu alltså moderbolag i USA.

”GE Healthcare är ett bra exempel på utländska ägare som nyinvesterar i både forskning, utveckling och produktion. Det skapar nya och spännande möjligheter i regionen. Men vi kan inte utgå från att framtida köpare ser potentialen i vår region av egen kraft”, säger Erik Forsberg och fortsätter:

”Så snart ett bolag köpts upp bör regionen stå på tå. Det kan exempelvis inledas med en informationsdag där ägarrepresentanter får luncha med makthavare

som landshövdingen eller kommunalfullmäktiges ordförande”, säger han.

Runt om i Europa står regioner sedan länge på tå för både nationella och internationella investerare. Här finns många förebilder. Hittills har dock Uppsala lyckats behålla en livskraftig life science-industri. Men att det så kommer att förbli är ingen självklarhet. Särskilt som andra regioner i världen med kompetens inom life science blir allt aktivare för att locka nyetableringar. ■

Innovation Akademiska

Uppfinnande sköterskor uppmuntras

Akademiska Sjukhuset är med i många både stora och små forskningsprojekt. Men för andra landstingsanställda än forskare har det hittills inte funnits något stödsystem för att kommersialisera goda idéer.

Det kan handla om en sjuksköterska som kommer på ett smartare sätt att hantera överblivna läkemedel. Eller en undersköterska som har en ny lösning för hur rörelsehindrade patienter skall lyftas. Eller en läkare med idéer om hur den dagliga vården skall förenklas.

I ett nytt projekt mellan Akademiska och Uppsala BIO skall sådana idéer granskas och testas och så småningom leda till nya produkter. Idéer till nya tjänster kommer också att bedömas.

Det handlar om sjukhuset som tillväxtmotor. Alltså att det skapas arbetstillfällen och nya företag med sjukvårdens kärnverksamhet som utgångspunkt.

En första omgång idéer utvärderas

Projektet skall sträcka sig över fyra år. På sjukhuset leds arbetet av Sune Larsson, forsknings- och utvecklingsdirektör. Inspiratör och innovationskoordinator är chefsjuksköterskan Annilla Edeholm som går runt på avdelningarna på heltid och berättar om projektet.

Redan har projektet gett resultat i form av ett antal idéer som nu utvärderas, trots att det startades så sent som i november 2008. Vid ett evenemang den 10 juni 2009 på Akademiska skall de första innovationerna presenteras.

Under projektets första år skall organisationen sättas på plats och en rad frågor redas ut. Exempelvis hur den anställde får ersättning. Forskare har i Sverige rätt till sina uppfinningar medan andra offentligtanställda

Projektledare är Rhiannon Sanders på UppsalaBio. I projektets idéråd sitter representanter för Akademiska sjukhuset, ALMI, Innovationsbron, Uppsala Bio och UCI. Innovation Akademiska finansieras av bland annat NUTEK/Tillväxtverket och UTCED, ett samverkansprojekt för att lyfta kvinnors företagande och arbetsliv inom Östra Mellansverige.

inte har det. Sune Larsson kommer i vår att lämna in ett förslag till näringsdepartementet om nationella riktlinjer för de landstingsanställdas rätt till egna uppfinningar.

Hur goda idéer bäst tas om hand i nya eller existerande företag skall också utredas. Erfarenheter från andra sjukhus med liknande innovationsprogram visar nämligen att många landstingsanställda, särskilt bland sjukvårdspersonalen, trivs i sina yrken och inte vill bli entreprenörer på heltid. Även för dem skall det löna sig att lämna in goda förslag.

Ett resultat har projektet redan lett till. Akademiska har beslutat att upplåta sina verkstäder till uppfinnare som behöver tillverka prototyper, både till de anställda och till andra i regionen. Det skall ske till rimliga kostnader. Prototyper av olika slag är ofta nödvändiga för den uppfinnare som söker finansiering för vidareutveckling och tillverkning. Sjukhusets mycket kompetenta ingenjörer kan också delta i utvecklingsarbetet. ■

STUNS till Bryssel

EU i regionen – regionen i EU

Den regionala utvecklingen anses numera ha en helt avgörande betydelse för den samlade ekonomiska tillväxten och samhällsutvecklingen. Det gäller på såväl nationell nivå som för hela EU. Tydligt är också hur de regionala utvecklingsfrågorna med allt starkare betoning associeras med begrepp som innovationer och entreprenörskap, sysselsättning och konkurrenskraft. Andra nyckelord är kunskapsutbyte och samverkan/samarbete.

I mars 2009 besökte STUNS styrelse Bryssel för ett närmare studium av EU:s satsningar på innovationer och entreprenörskap, sysselsättning och konkurrenskraft i ett regionalt perspektiv. Inför besöket togs rapporten ”EU i regionen – regionen i EU” fram. Den visar bl.a. att den regionala utvecklingen har en *mycket tydlig europeisk dimension med en gemensam politisk agenda*. Exempelvis harmonierar det regionala utvecklingsprogrammet Uppländsk Drivkraft och Sveriges nationella strategi för regional tillväxt med EU:s Lissabonstrategi för hållbar tillväxt och full sysselsättning och därmed också med EU:s forsknings- och innovationspolitik.

Den bärande tanken är att regional utjämning går *via regional utveckling och tillväxt på regionala villkor*, vilket i sin tur skall resultera i ett lyft för hela Europa. Den regionala nivån och den europeiska nivån blir allt tätare sammanflätade.

I strategidokumentet pekas satsningar på innovation och förnyelse ut som ett av de viktigaste redskapen för att utveckla de lokala arbetsmarknadsregionerna, med fokus främst på att utveckla innovativa miljöer och entreprenörskap.

Entreprenörskap i centrum

Nyföretagandet (entreprenörskapet) har således en framskjuten position, men ses kopplad till den omgivning som utvecklas på lokal och regional nivå. De innovativa miljöer som utvecklas framöver förutsätts bygga på samverkan mellan forskningsinstitutioner, näringsliv och offentlig sektor. Ur rapporten:

”Det är därför rimligt att anta att de tillväxstsatsningar som görs i Uppsala-regionen och framförallt stödet för dessa skulle ha mycket att vinna på samsyn och i görlig mån samverkan kring såväl konkreta insatser som långsiktigt strategisk arbete och att dessa åtgärder ständigt utvecklas och länkas till vad som försiggår och beslutas inom EU”.

Vidare uppmärksammas att de båda universiteten, i synnerhet på centralorten, har en dominerande ställning och visat sig kunna ha mycket stor betydelse för näringslivets förnyelse och den regionala tillväxten. De resursförstärkningar som såväl Uppsala universitet som SLU gjort för att förbättra forskarnas förutsättningar att söka, erhålla och administrera EU-medel är därför viktiga.

Det är också angeläget för hela regionen att stötta företag som finner det motiverat att delta i och/eller leda EU-anknutna utvecklingsprojekt. De forskningsinriktade och kunskapsbaserade småföretagen (1–50 anställda) kan ha mycket att vinna på att utnyttja EU:s program vid rätt tidpunkt i företagets utveckling. Relativt och i faktiska tal är det dock få företag från Uppsala-regionen som deltar i de stora EU-programmen. (Se följande artiklar)

Regionalt grants office?

I samband härmed pekar rapporten på möjlighet är att liksom universiteten inrätta ett regionalt ”grants office” med inriktning på de tillväxtinriktade småföretagens deltagande i EU-program där företagen bland annat kan få experthjälp med att skriva sina ansökningar.

”Chansen att lyckas med en sådan satsning är sannolikt större i en förhållandevis liten region som Uppsala. Innovationsmiljön är idag väl sammanhållen och en funktion av detta slag skulle kunna passas in väl och bli ett viktigt komplement”, är en slutsats i rapporten.

Där konstateras också att Uppsala-regionen beträffande ekonomiska och andra resurser inte kan mäta sig med andra betydligt större regioner. Dessa begränsningar behöver dock inte bara vara till nackdel i ett aktivt EU-arbete. Den geografiska koncentrationen, närheten mellan de olika aktörerna, enkla kommunikationsvägar, goda personliga relationer mellan aktörernas företrädare och nyckelpersoner ger överskådlighet och gör det lättare att enas i viktiga frågor än vad som ofta är möjligt i större regioner.

Ett gott samarbetsklimat är en nyckelfaktor för att, som diskuteras i rapporten, genomföra utvecklingsprojekt inom ramen för något av de större EU-programmen med en eller flera offentliga aktörer som

kompetenta kravställare och partner. På två av STUNS och regionens prioriterade utvecklingsområden, life science och hållbar energi, finns starka infrastrukturerliga inslag som gör dem särskilt lämpade för insatser där, förutom akademi och industri, även de offentliga organisationerna har en tydlig och drivande roll.

”Förutsättningarna för att samverka utan revirstriker torde härvidlag vara betydligt bättre i Uppsala, där STUNS sedan mer än 25 år erbjuder en plattform för gemensamma insatser”.

För att kunna *”medverka i strategiskt viktiga program”* eller för att bygga strategiska relationer med andra regioner inom EU och funktioner i Bryssel krävs emellertid, vilket rapporten noterar på flera ställen, att det finns strategier att verka utifrån. Utan strategier är

det inte möjligt att tala om vare sig strategisk påverkan, strategiska insatser eller strategiska relationer.

Där sådana saknas behöver därför de enskilda aktörerna ta fram tillväxtinriktade EU-strategier som, när detta låter sig göra, koordineras med varandra till en *”regional EU-strategi i tillväxtens tecken”*, som förhoppningsvis kan bli större än summan av sina delar.

”Det skall understrykas att ett sådant strategiskt arbete per definition är långsiktigt men att det också måste vara aktivt. En levande och prestigelös diskussion om strategier, på EU-området och på andra, är nödvändig för att regionen på bästa sätt skall förmå möta framtidens utmaningar. Återigen torde STUNS vara det naturliga forumet för utvecklingsinsatser av detta slag”, avslutar rapporten. ■

Två entreprenörer

Mindre företag eftertraktade i EU-program

STUNS satsar på en ökad närvaro i de tillväxtinriktade EU-programmen. Där är det som regel mycket viktigt att småföretag medverkar för att projekten alls ska godkännas. Det är en möjlighet för hela regionen och företagen har en hel del att vinna.

Många småföretag tvekar att söka EU-stöd. Det upplevs som krångligt med mängder av blanketter och slukar dyrbar av tid. Dessutom är det osäkert vad det ger. Så behöver det inte vara.

Två erfarna entreprenörer ger sin syn på EU:s största program för forskning och utveckling, de så kallade ramprogrammen. Deras råd kan också läsas av företagare som vill delta i andra EU-program.

Den ene är *Ove Öhman*, grundare av Åmic som bland annat utvecklar smarta system för snabba analyser av protein i blod inom sjukvården. Hans företag har lett ett ramprogramprojekt och deltagit i tre andra. Den andre är *Björn Ekström*, VD vid Olink Bioscience som utvecklar avancerade analys- och diagnostikmetoder för life science-branschen. Olink leder nu ett projekt inom sjätte ramprogrammet och har deltagit i fyra andra. Ove och Björn har bägge en bakgrund i

BJÖRN EKSTRÖM

Pharmacia där de arbetat ihop.

”Generellt underutnyttjar företag, särskilt de små, EU-systemen”, säger Björn Ekström. Det handlar delvis om okunskap. Den som lär sig procedurerna har mycket att vinna. Inte bara i pengar utan även i värdefulla kontakter.

OVE ÖHMAN

”Ramprogrammen skapar nätverk bland företag och forskare, framför allt utanför Sverige. Vad jag upptäckte är att projekten gör det lilla företaget rumsrent. Man kommer in bakvägen där man annars inte skulle få företräde”, säger Ove Öhman.

Samtidigt måste det lilla företaget också kunna tacka nej och vara kräsen i valet av partners.

”Delta bara i projekt som du är verkligen intresserad av, som alltså ligger i linje med ditt företags centrala strategier”, säger Björn Ekström som också menar att det lilla företaget skall sträva efter ett så stort ansvar som möjligt. Helst bli koordinator och själv välja partners bland forskare och företag. Det ger störst utbyte.

En viktig motor i regional utveckling

Inom EU:s olika program betonas allt tydligare begrepp som *innovationer* och *entreprenörskap*, *sysselsättning* och *konkurrenskraft*. Det omfattar allt, från utbildning till regional utveckling. Förhoppningar knyts samtidigt allt starkare till små och medelstora företag som en viktig motor i regionernas utveckling och därmed hela unionens.

Därför är de mindre företagen också eftertraktade

i ramprogrammen där de idag är underrepresenterade. Med flera småföretag i ett projekt, eller ännu hellre som projektledare, ökar chanserna att få en ansökan godkänd.

Hur skall då ett litet företag utan egen EU-kompetens och liten bemanning klara en ansökan?

Ove Öhman knäcker koden

Skaffa bästa möjliga rådgivare så tidigt som möjligt. Man behöver hjälp att tolka instruktionerna för ansökan och att styra ansökans i rätt riktning. Det är Björn Ekströms råd till entreprenörer utan tidigare erfarenhet. Successivt lär sig företagen att själva ta hand om processen.

Ove Öhman säger att han så småningom knäckte koden, alltså vad det i praktiken betyder att systemet

bygger på oväld och omutbara ansökningskriterier.

”Leverera exakt vad som efterfrågas och försök inte tolka för mycket. Jag brukar säga; lämna hjärnan hemma. EU är en byråkrati och inte ett gäng riskkapitalister. Tveka exempelvis inte att använda samma texter många gånger i en ansökan. Copy and paste.”

Väl inne i systemet är det enklare att styra om. Exempelvis byta metod för redovisning. Då är EU:s tjänstemän ett stöd för att få projekten lyckligt i hamn. Det kan också vara bra att veta. ■

Läs mer om de olika programmen kring forskning och innovation på www.europaprogrammen.se

EU:s ramprogram visar

Få företag från regionen deltar

Universitet och högskolor står för en mycket hög andel av Sveriges deltagande i EU:s ramprogram i jämförelse med övriga unionsländer. Samtidigt har det svenska näringslivets representation hittills varit lägre än genomsnittet inom unionen. Det blir särskilt tydligt i Uppsalaregionen.

Storbritannien är det enda land som har högre medverkan från universitet och högskolor än Sverige i nyligen inledda sjunde ramprogrammet, förkortat FP7. I FP6 är mönstret detsamma där Sverige, Storbritannien och Schweiz utmärker sig som de länder där universitet och högskolor har en mycket dominerande ställning. En orsak för Sveriges del är forskningsorganisationernas och institutens svaga ställning. Det bidrar också till en obalans mellan den svenska aktörerna i ramprogrammen.

Samtidigt utmärker sig Sverige med en svagare närvaro från näringslivet än genomsnittet i både FP6 och FP5. FP7 är för nytt för att dra några slutsatser om näringslivets medverkan men om trenden står sig kommer näringslivets deltagande även denna gång att bli svagt.

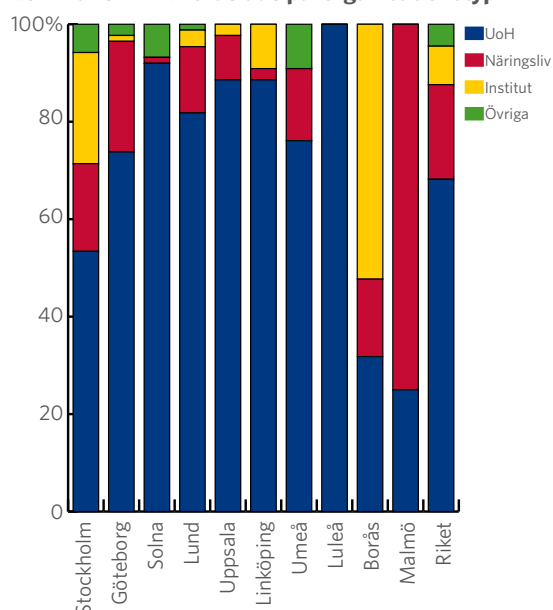
Hela 97 procent till Uppsala

Den fråga som dessa siffror ställer är vilka konsekvenserna kan bli när en aktör har en så totalt dominerande ställning i ramprogrammen.

På regional nivå blir frågan extra tydlig eftersom organisationer med säte i Uppsala kommun tagit emot över 97 procent av de beslutade medlen i alla tre programmen. Resterande 3 procent går alltså till regionens övriga kommuner. ■

Källa: VINNOVA-rapporten "Sverige och FP7. Rapportering av det svenska deltagandet i EU:s sjunde ramprogram för forskning och teknisk utveckling" av Erica Tenevall, 2009-02-20.

Kontrakterade medel till Sveriges 10 främsta kommuner i FP7 fördelade på organisationstyp

Tio kommuner i sjunde ramprogrammet. Om Stockholm adderas med Solna och Lund med Malmö framgår det mycket tydligt att universitetens dominans i Uppsala län är större än i övriga tre stora högskoleregioner.